

Nationell betygsdatabas med medborgarens behov i centrum - för effektivitet, rättssäkerhet och likabehandling

Förslag till medborgarnära tjänst

Skrivelse från stadsarkiven i Eskilstuna, Helsingborg, Malmö, Uppsala, Västerås och Örebro.

Riktad till regeringen och för kännedom till:

Myndigheten för digital förvaltning, Universitets- och högskolerådet, Skolverket, Sveriges kommuner och regioner, Riksarkivet, Integritetsskyddsmyndigheten och Samrådsgruppen för kommunala arkivfrågor

Upprättad

Datum: 2021-06-11

Version: KN-2021-2648

Ansvarig: Malmö Stadsarkiv mfl stadsarkiv

Innehållsförteckning

Nationell betygsdatabas med medborgarens behov i centrum - för effektivitet, rättssäkerhet och likabehandling Förslag till medborgarnära tjänst.....	1
Förkortningar.....	3
Begreppet betygsdokumentation	3
Sammanfattning	4
1 Bakgrund.....	5
2 En nationell betygsdatabas med medborgarens behov i centrum, för effektivitet och likabehandling	6
2.1 Medborgarens behov i centrum	6
2.2 Beda - en nationell databas som redan hanterar merparten av Sveriges gymnasie- och komvuxbetyg.....	6
2.3 Förslag till förändring.....	8
2.4 Motiv till satsning, nyttor och kostnader	9
3 Förutsättningar, tekniskt och juridiskt	10
3.1 Tekniska förutsättningar	11
3.2 Standardiseringsarbeten nationellt och inom EU	11
3.3 Tänkt flöde vid förfrågan	12
3.4 Lagstiftningen.....	13
3.5 Intressentanalys – berörda målgrupper.....	15
3.6 Effektkedja	16
4 Konsekvensanalyser	17
4.1 Ekonomiska konsekvenser	17
4.2 Juridiska konsekvenser	17
4.3 Konsekvenser utifrån likabehandling och jämställdhet.....	17
4.4 Konsekvenser ur barnrättsperspektiv.....	17
4.5 Samhälleliga konsekvenser	18
5 Förslag till fortsatt arbete	18
6 Slutord	18
7 Referenser samt några förtydliganden	19
7.1 Referenser	19
7.2 Beda – nationella betygsdatabasen, fördjupad förklaring.....	19
7.3 NyA – fördjupad förklaring.....	19
7.4 Skolverket om betygskataloger och elektroniska rapporter – fördjupad förklaring	20
7.5 Statistiksekretess – fördjupad förklaring.....	20
Bilaga 1.....	22
Uträkning av antal betygsförfrågningar vid kommunarkiv.....	22
Redovisning av tidsåtgång vid betygsbeställningar samt uträkning av kostnader	23

Förkortningar

Beda – Nationella betygsdatabasen – förvaltas av UHR (för längre beskrivning se avsnitt 7.2)

DIGG – Myndigheten för digital förvaltning

IMY – Integritetsskyddsmyndigheten

Komvux – Kommunal vuxenutbildning

SCB – Statistikmyndigheten

SKR – Sveriges kommuner och regioner

UHR – Universitets- och högskolerådet

Begreppet betygsdokumentation

Med begreppet betygsdokumentation avses i skrivelsen en sammanställning av information där personnamn och personnummer går att koppla till en bedömning av insats vid utbildning i ett eller flera ämnen på en utbildningsinstitution/skola. I sammanhanget med skrivelsen är det främst betygsdokumentation från gymnasieskolor och komvuxutbildningar som avses. Betygsdokumentation används i skrivelsen som ett samlingsbegrepp för:

Avgångsintyg

Betyg

Betygskataloger

Certifikat från IB

Diplom från IB

Examensbevis

Examensbevis från fjärde tekniskt år

Gymnasiebetyg

Kursbetyg

Kursintyg

Samlat betygsdokument

Studiebevis

Studiebevis från fjärde tekniskt år

Studieintyg

Slutbetyg

Terminsbetyg

Utdrag ur betygs katalog

Samt eventuellt andra intyg/betyg som har samma syfte som ovan listade handlingstyper.

Sammanfattning

Med denna skrivelse vill de undertecknande arkivinstitutionerna föreslå att regeringen tillsätter en utredning med syfte att undersöka förutsättningar för att den nationella betygsdatabasen Beda förses med en medborgarportal/e-tjänst. Tjänsten skulle möjliggöra för enskilda personer att snabbt få fram betygsuppgifter rörande sig själv. Ett alternativ till en tjänst kopplad till Beda är att DIGG får i uppdrag att utreda utvecklingen av annan portal/e-tjänst med samma syfte.

Betygsuppgifterna bör presenteras på ett sätt så att de kan användas av den enskilde vid ansökningar till utbildningar och anställningar på likande sätt som de idag används av universitet och högskolor.

Genom att centralisera hantering av betygsförfrågningar till en aktör i Sverige ökar rättssäkerhet och likabehandling av medborgare. Medborgaren kommer effektivt och snabbt att få svar oavsett var hen har studerat.

Denna tjänst kommer att underlätta för skolor och kommunarkiv för vilka beställningar av kopior av äldre betyg ökar och där det saknas samma möjlighet till samsökningar som finns i Beda.

En uppskattad väntetid för att få ut betygsuppgifter för enskild person kan gå från i snitt 1-3 dagar till några minuter. De ekonomiska besparingarna av allmänna medel skulle mer än väl täcka kostnader för att utveckla och förvalta tjänsten och resurser skulle frigöras vid skoladministration och kommunarkiv.

1 Bakgrund

Varje dag inkommer uppskattningsvis 200 betygsbeställningar till svenska kommunarkiv, nästan alla av dessa gäller gymnasie- och komvuxbetyg. Vi saknar uppgifter om hur många frågor som hanteras på landets skolor men det är en betydande andel. På årsbasis uppskattas andelen beställningar överstiga 1% av Sveriges befolkning (se bilaga 1).

Beställningarna kommer från personer som har blivit av med sin betygsdokumentation och därför snabbt behöver få nya kopior för att kunna komma in på utbildningar eller visa upp betygsdokument för en arbetsgivare. I den mån det finns kopior av slutbetyg i arkiven är dessa nästan alltid papperskopior vilket innebär sökning i fysiska arkivboxar.

Skolorna och arkiven runt om i kommuner och regioner hanterar förfrågningarna efter olika förutsättningar. Flera större arkivinstitutioner arbetar med digitala tjänster för att effektivisera, medan mindre kommunarkiv kan ha färre betygsdokument att söka igenom men kan i gengäld inte erbjuda digitala tjänster. Det finns stor ojämnhet i vilka skolor som har levererat till kommunarkiv och vilka som har kvar handlingar på skolan. Äldre betygsdatabaser är inte anpassade för överföring av information till e-arkiv vilket försvårar leveranser. Hanteringen blir splittrad och ineffektiv. Medborgaren kan inte garanteras likvärdig behandling och svarstid kan skilja på flera dagar beroende på vilken skola och vilken kommun hen har kontakt med. Ibland saknas betygsdokument helt.

Samtidigt finns det redan en databas i Sverige, Beda, Nationella betygsdatabasen, som förvaltas av UHR, där 90% av gymnasieskolor och 70% av komvuxutbildningar lämnar in betygsuppgifter fortlöpande (SOU 2018:11, s. 104). Denna databas används av universitet och högskolor för att bedöma personers kvalifikationer inför antagning till utbildningar. Det pågår sedan några år tillbaka även arbeten med att skapa möjligheter för komvuxutbildningar att använda Beda vid antagningsförfaranden (Skolverket, dnr 2017:711). Enligt UHR:s hemsida är förväntad start för detta 2024. Om det går att skydda på tjänsten för komvux enligt förslaget från Skolverket dnr 2017:711 hade det inneburit effektiviseringar även för kommunarkiven.

Om en enskild medborgare begär ut sin betygsdokumentation från Beda presenteras dessa i en korrekt rapport, med rätt och relevant betygsdokumentation, men med texten ”Detta är inget betygsdokument och kan inte användas som sådant”. Detta trots att uppgifterna godtas för antagning vid universitet och högskolor.

Stadsarkivet i Eskilstuna initierade under 2020 tillsammans med stadsarkiven i Uppsala, Västerås och Örebro (och senare även stadsarkiven i Helsingborg och Malmö och i samråd med kommunalförbundet Sydarkivera och Regionarkivet för Västragötalandsregionen och Göteborgs Stad), ett samarbete där frågan om betygsförfrågningar och möjligheten att effektivisera genom ett nationellt uppdrag diskuterades.

Samarbetet har utmynnat i denna skrivelse som i planeringsstadiet riktade sig till myndigheten för digital förvaltning (DIGG) och UHR. Efter samtal med handläggare på UHR, som ställde sig positiva till initiativet, kom skrivelsen istället att riktas till regeringen vilket sker i och med detta. Övriga identifierade intressenter får skrivelsen för kännedom.

2 En nationell betygsdatabas med medborgarens behov i centrum, för effektivitet och likabehandling

2.1 Medborgarens behov i centrum

Betygsdokument är några av de enskilt viktigaste handlingarna en person hanterar genom livet. I SOU 2018:11 *Vårt gemensamma ansvar – för unga som varken arbetar eller studerar* poängteras vikten av avslutad utbildning för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Betygsdokumentet är bevis på genomförd utbildning. I de fall betyg inte kommer fram i tid eller i värsta fall inte går att få fram alls, minskar chanserna för personer att kunna komma in på vidareutbildningar eller få arbeten. Detta kan leda till utanförskap, sämre hälsa och sämre ekonomi. I förlängningen innebär detta kostnader inte bara för den enskilda utan även för samhället i stort.

Kommunarkiv arbetar efter olika förutsättningar men gör sitt yttersta för att snabbt leta fram uppgifter för personer som saknar sina betygshandlingar. Hanteringen är splittrad och ofta manuell. Det kan saknas goda sökmöjligheter och minnet den enskilda har om när och var hen gick utbildningar kan svika, inte minst när det gäller komvuxutbildningar.

En mycket övergripande uppskattning är att svar på betygsförfrågningar kan ta allt mellan 1–10 dagar med ett snitt på 2-3 dagar. Om betygsdokumentet ska ha korrekt juridiskt värde, räcker det inte med att skicka inskannad handling per e-post (se förtydligande rörande skollagstiftningen under punkt 7.4). Till själva handläggningen ska det därför ofta läggas tid för posthantering av vidimerad handling på papper.

2.2 Beda - en nationell databas som redan hanterar merparten av Sveriges gymnasie- och komvuxbetyg

Kort introduktion av Beda

Sedan år 1999 samlar den nationella betygsdatabasen Beda in betygsdokumentation från gymnasieskolor och komvux i hela Sverige. Enligt utredningen *Vårt gemensamma ansvar* (SOU 2018:11 s. 104) lämnade år 2017 90% av gymnasieskolorna och 70% av komvuxutbildningarna i Sverige in uppgifter till Beda. Uppgifter som samlas in gäller avslutade utbildningar, uppgifter för personer som inte slutfört gymnasiet är normalt inte med i leveranserna.

Uppgifterna i Beda används sedan vid antagningsförfaranden för universitet och högskolor samt för statistik och samhällsplanering (se fördjupad förklaring under punkt 7.2). Beda används även av kommuner för att underlätta arbetet med aktivitetsansvar för ungdomar.

I Skolverkets skrivelse *Förstudie om betygsdatabas för rätten till behörighetsgivande utbildning inom komvux* (Skolverket, dnr 2017:711), undersöks möjligheten att låta komvuxskolor få utgå från uppgifter i Beda vid antagningsprocesser. Arbetet med att möjliggöra att även komvux får tillgång till Beda på liknande sätt som högskolorna, kommer att bidra till större effektivitet och likabehandling när den är på plats. essvärre verkar projektet dock ha avstannat.

Nuläge – utdrag från Beda till medborgare idag

Om en privatperson idag begär ut betygsuppgifter om sig själv ur Beda skickas uppgifter ut som motsvarar uppgifter i betyg men med en text som tydligt poängterar att den enskilda medborgaren inte kan använda dokumentet som en giltig betygshandling. Uppgifterna är dock desamma som universitet och högskolor använder i deras antagningsprocesser (Se bild 1).

Kurs	Betyg	Poäng	Anm.1	Anm.2	Anm.3	Noteringar
ARL1201 Arbetsmiljö och säkerhet	MVG	50				
DAA1201 Datorkunskap	MVG	50				
EN1201 Engelska A	MVG	100				
EN1202 Engelska B	MVG	100				
ESV1201 Estetisk verksamhet	VG	50				
FE1202 Företagskunskap A	MVG	50				
FE1205 Organisation och led	MVG	50				
GRD1201 Grafisk kommunikation	MVG	100				
GRD1202 Grafisk kommunikation	MVG	100				
GRD1204 Grafisk illustration	VG	100				
HIL1201 Historia A	MVG	100				
IDH1201 Idrott och hälsa A	VG	100				
JAP1301 JAPANSKA	MVG	100				
JAP1302 JAPANSKA	MVG	100				
MAT1201 Matematik A	VG	100				
MAT1202 Matematik B	G	50				
MDK1201 Mediekommunikation A	VG	100				
MDK1202 Mediekommunikation B	MVG	100				
MUM1201 Multimedia A	MVG	100				
MUM1202 Multimedia B	VG	100				
NK1201 Naturkunskap A	VG	50				
PS1201 Psykologi A	VG	50				
PS1202 Psykologi B	VG	50				
REL1201 Rörlig bild A	MVG	100				
REL1201 Religionskunskap A	VG	50				
SH1201 Samhällskunskap A	VG	100				
SH1202 Samhällskunskap B	MVG	100				
SV1201 Svenska A	VG	100				
SV1202 Svenska B	VG	100				
TEX1201 Textkommunikation A	MVG	100				
TEX1202 Textkommunikation B	MVG	100				
PAL1201 Projektarbete	MVG	100				

**UTDRAG UR NATIONELLA BETYGSDATABASEN
GÄLLER EJ SOM BETYGSHANDLING**

Bild 1 – Utdrag från Beda beställd av enskild medborgare

Hanteringen ger ett motsägelsefullt budskap till medborgare. De digitala uppgifterna anses giltiga när universitet och högskolor hämtar dessa ur Beda i samband med en antagningsprocess. När medborgaren för egen del beställer ut

uppgifterna, för exempelvis jobbansökan eller ansökan vid ej kopplat utbildningsinstitut, anses de ogiltiga.

Nuläge – utdrag från Beda till skola idag

En skola, där det upptäckts luckor i betygsdokumentationen, kontaktade våren 2020 UHR och bad om kopior på de handlingar som Beda fått inlevererat från dem, för att på så vis kunna rekonstruera delar av sitt arkiv, fick följande svar:

Betygsdatabasen är sekretessbelagd och vi får inte lämna ut sådana uppgifter. Det är endast om en elev själv kontaktar oss som de kan få ett utdrag (ej godkänt betygsdokument) över vad som finns inrapporterat på deras personnummer i betygsdatabasen. (e-post till skola i Malmö 23 april 2020.)

Den avlämnande skolan nekas tillgång med hänvisning till att det råder sekretess, för uppgifter skolan själv levererat till Beda. Om betygsdokumenten inte hade förkommit hade de funnits kvar i skolans arkiv och där hanterats lika korrekt som planerna var för kopiorna av samma material från Beda. Att neka skolan kopior för att kunna rekonstruera betygsarkiv innebär ökad risk för att tidigare elever inte kan få ut betygsdokumentation med giltigt juridiskt värde, vilket då drabbar den enskilda medborgaren. Det kan i sammanhanget även noteras hur den inlevererade skolan enligt resonemanget helt förlorat ägandeskap av uppgifterna som lämnats över till Beda.

2.3 Förslag till förändring

Med denna skrivelse vill undertecknande kommunarkiv se en utredning som syftar till att den enskilda medborgaren på ett enkelt sätt själv kan ta ut sin egen betygsdokumentation i en form som gör det möjligt att använda uppgifterna på ett liknande sätt som sker idag vid antagningar hos högskolor och universitet.

Det vore även önskvärt om inlevererande skolor har rätt att i efterhand kunna få ut kopior på inlevererat material. Se vidare avsnitt 7.5.

En förändring av texten på utdraget

Texten ”Utdrag ur nationella betygsdatabasen gäller ej som betygshandling” kan upplevas som hård. En omformulering av texten skulle kunna öppna upp för bredare användning av utdraget. Lösningen skulle vara tillfällig tills dess att juridiska sakkunniga går igenom förutsättningarna att klassa uppgifter i Beda som juridiskt giltig betygsdokumentation, vilket de de facto används som vid antagning till universitet och högskolor.

Leverans till Beda även av betygsuppgifter från personer som ej slutfört utbildningar

För att kunna vara ett fullgott stöd vid antagningar vid komvux hade det varit positivt om även betygsdokumentation för personer som ej fullföljt utbildningar skulle kunna levereras in till Beda.

2.4 Motiv till satsning, nyttor och kostnader

Genom att skapa en medborgarportal/e-tjänst där enskilda medborgare snabbt kan få ut betygsdokumentation om sig själv kan Sverige i framtiden erbjuda en mer rättssäker, effektiv och kostnadsbesparande process för landets medborgare.

Snabbare svar till medborgaren

Den enskilda medborgaren skulle få snabbare svar och inte behöva rikta beställningar till olika skolor/kommuner beroende på var hen studerat. Det skulle minska risken att medborgaren inte får fram den senaste betygsdokumentationen exempelvis om ett samlat betygsdokument kompletterats med nya studier och då blivit ett slutbetyg. Beroende på när och var medborgaren har läst upp betyg kan det vara svårt att söka fram kompletteringar.

Redan idag finns förväntningar på kommunarkiv att det ska gå att få fram alla uppgifter genom en enkel sökning på ett personnummer. Kommunarkiv har inte tillgång till alla betygsdatabaser digitalt. Betygsdatabaser avställs vid olika perioder och innefattar inte alltid alla skolor, exempelvis friskolor. Det är i princip omöjligt att lämna ut ”alla” betyg enbart med stöd av ett personnummer. I Beda finns förutsättningar för samlade sökningar enbart på personnummer (Skolverket dnr 2017:177 s. 30.) Databasen utgör en unik sammanställning som inga enskilda kommunarkiv kan konkurrera med.

Minskade kostnader för unika e-tjänster vid varje kommun/kommunalförbund

Kommunerna har de senaste 10 åren satsat resurser på att bygga upp e-tjänster för betygshantering, vid sidan av Beda. Processen kan beskrivas som att digitala uppgifter i betygsdatabaser förs ut på papper (för att få rektors underskrift) för att sedan skickas över till kommunarkiv (som PDF på USB eller på papper) och därpå åter förs in i en ny databas. Här kan betygskopior sedan automatiskt eller halvautomatiskt tas fram av beställaren. För Beda finns redan effektiva digitala kedjor.

Minskade kostnader utan manuell sökning där uppgifterna finns i Beda

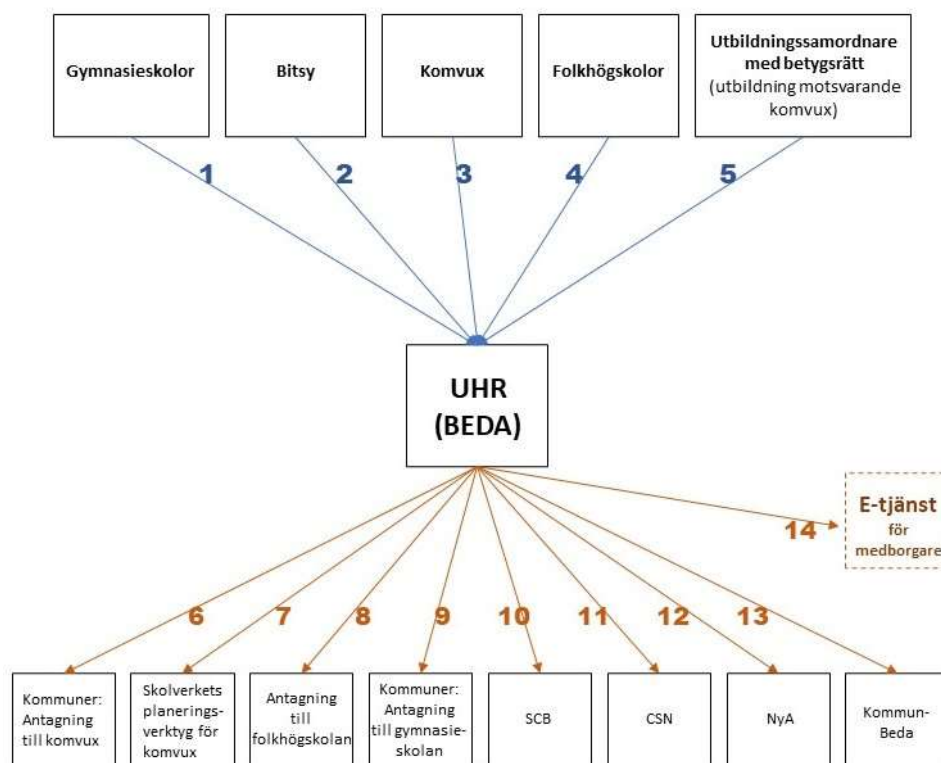
Både den manuella framtagningen och utvecklingen av e-tjänster vid enskilda kommunarkiv är resurskrävande. En enklare uträkning redovisas i bilaga 1. Den kommer fram till en sammanlagd kostnad för betygsbeställningar vid kommuner i Sverige på runt 40-50 miljoner per år. Att sätta upp en ny e-tjänst till Beda samt förvalta denna hade kostat uppskattningsvis 10 miljoner. (Skolverket dnr 2017:711 s 39 ff.).

Sammanfattning av motiv

- En väg in för medborgaren där sökning kan ske på personnummer oavsett skola/kommun. Snabbare svar generellt. Större rättssäkerhet och likabehandling.
- Spara på samhällets resurser.

3 Förutsättningar, tekniskt och juridiskt

I samband med att Beda byggs ut för att tillgodose behovet av tillgång för fler intressenter ser vi möjligheten, både tekniskt och juridiskt, att inkludera ytterligare en intressent, den berörda individen, och på så sätt effektivisera för medborgaren.

Bör samlas i Beda:

1. Examensbevis, studiebevis, gymnasiebevis, examensbevis och studiebevis från fjärde tekniskt år, diplom från IB med kursbetyg, certifikat från IB samt utdrag ur betygskatalogen för elever som avbrutit sina studier.
2. Validerade utländska betyg.
3. Examensbevis, slutbetyg samt kursbetyg
4. Behörighetsintyg, SeQF-nivå 4
5. Kursbetyg

Bör kunna lämnas ut från Beda:

6. Samtliga betyg i databasen
7. Samtliga betyg i databasen
8. Samtliga betyg i databasen
9. Utdrag ur betygskatalogen
10. Samtliga uppgifter från gymnasieskola, folkhögskola och komvux (ej uppgifter från utbildning motsvarande komvux eller uppgifter från kriminalvården). Samtliga uppgifter från gymnasieskola och komvux skickas vidare skolverket för deras officiella statistik, samtliga uppgifter från folkhögskola skickas till Folkbildningsrådet
11. Samtliga betyg i databasen (ej uppgifter från utbildning motsvarande komvux).
12. Examensbevis, examensbevis från fjärde tekniskt år, diplom från IB, validerade utländska betyg, behörighetsintyg.
13. Examensbevis, studiebevis, slutbetyg, SeQF-nivå 4, validerade utländska betyg, diplom från IB, certifikat från IB

Bild 2 - Skiss på informationsflöde med tillagt förslag på e-tjänst/medborgarportal.

3.1 Tekniska förutsättningar

Bild 2 är en skiss över hur informationsflödet in och ut ur Beda kan se ut, baserad på ett grafiskt illustrerat informationsflödesschema som presenterades i Skolverkets skrivelse *Förstudie om betygsdatabas för rätten till behörighetsgivande utbildning inom komvux* (Skolverket, dnr 2017:711). Informationsflödesschemat visar på potentialen i Beda och Skolverkets skrivelse pekar ut flertalet intressenter (nr 6-13) som har eller skulle önska ha tillgång till uppgifter i Beda för att skapa effektivt mervärde. I denna skrivelse har vi lagt till ytterligare en intressent – e-tjänst till medborgare (nr 14). Det bör gå att skapa en e-tjänst även för medborgare med tanke på att det redan finns flera lösningar för många andra myndigheter. De tekniska förutsättningarna finns men en utvecklings- och förvaltningsorganisation behöver resurssättas.

3.2 Standardiseringsarbeten nationellt och inom EU

Inom skolväsendet pågår arbetet med informationsstandardisering för att effektivisera informationsöverförandet mellan olika IT-system. I november 2020 publicerades version två av standarden *Gränssnitt för informationsutbyte mellan verksamhetsprocesser i skolan* (SS 12000:2020). Standarden är framtagen inom ramen för SIS, Svenska institutet för standarder. Syftet med standarden är att underlätta överföring av information mellan de IT-system som skolor använder i sin verksamhet. Betygshantering är en uttalad process som standarden syftar till att ge stöd för.

Skolverket har startat Forumet för informationsstandardisering i skolväsendet (FFIS) vars målsättning är att säkerställa att de standarder, rekommendationer och specifikationer som krävs för säkert och effektivt informationsutbyte inom skolväsendet finns och används. Forumet har formulerat att deras uppdrag bland annat är att vara en arena för samordning av standardiseringsarbetet, utveckla vägledningar och rekommendationer, bedriva omvärldsbevakning, initiera standardiseringsarbete och ha ett kontinuerligt informationsutbyte med huvudmän och skolor för att identifiera aktuella områden som bör prioriteras.

Det går att se en koppling mellan forumets uppdrag och kommunarkivens och medborgarens behov av effektivare informationsöverföring av betygsdata till Beda och effektivare tillgång till betygsdata i Beda. Eftersom företrädare för andra myndigheter än Skolverket erbjuds att delta i forumets olika aktiviteter/arbetsgrupper och där lyfta eventuella ämnen och frågor ser vi att Beda, och frågan om en effektivare nationell betygsdatabas, med fördel kan lyftas här. Beda och utlämnandet av betyg är i högsta grad kopplad till informationsstandardisering och effektivisering inom skolväsendet.

Arbetet kan också kopplas till en europeisk kontext i vilken DIGG representerar Sverige. Inom EU finns satsningar som syftar till ökad öppenhet för information, system och infrastruktur. Dessa satsningar har grupperats i olika områden som kallas byggnadsblock. Byggnadsblocken är digitala tjänster som baseras på europeisk lagstiftning och standarder. Till dessa tjänster hör bland annat elektroniska underskrifter och stämplat men också

överföringsformat för information. Dessa satsningar förväntas långsiktigt att förenkla och effektivisera utveckling av tjänster och system för den offentliga förvaltningen.

3.3 Tänkt flöde vid förfrågan

Även om merparten av moderna betygsdokument finns bevarade i Beda är databasen inte komplett. Ansvar för betygsshantering behöver fortsatt finnas vid kommuner, regioner och friskolor. I en tänkt lösning skulle det kommuniceras ut att medborgarportalen vid Beda är första sökning för den som behöver få ut sitt betyg.

Ett beställningsflöde kan beskrivas som följer:

- Som medborgare loggar du in med e-legitimation till Beda och begär ut betygsdokumentation.
- Beda söker och skickar över ett utdrag med en stämpel som visar var uppgifterna är hämtade ifrån.
- Om uppgifter om betyg saknas får medborgaren ett automatiskt svar där hen ombeds att vända sig till kommunarkiv eller skola.

Bild 3 – grafisk beskrivning av tänkt flöde vid e-tjänst för medborgare

Ett föredöme som kan lyftas här är Skatteverkets e-tjänst för att söka fram bouppteckningar. Det enda du behöver göra som beställare är att skriva in din egen e-post och personnummer på den avlidna. Du behöver även godkänna att dina personuppgifter hanteras av Skatteverket under en kortare tid. Efter några minuter kommer e-post från Skatteverket med svar och ifall det påträffats, bifogad bouppteckning. För Beda hade det troligen varit bra att lägga till e-legitimering som del i processen. Detta med tanke på att beställaren behöver godkänna att personnummer för den berörde skickas över digitalt, i enlighet med dataskyddsförordningen.

3.4 Lagstiftningen

Betygshandling kontra utskrifter ur betygs kataloger

För att utveckla en så effektiv hantering som möjligt behöver de juridiska förutsättningarna i skollagstiftningen ses över. Enligt skollagen (2010:800 3 kap. §18), skolförordningen (2011:185 6 kap. § 16) samt Skolverkets föreskrifter för olika skolformer, måste betyg utfärdas skriftligt och av rektor med egenhändigt undertecknande för att vara giltig betygshandling. Detta innebär hinder för den digitala utvecklingen.

Betygsuppgifter förs in i betygs kataloger, ur dessa dras det ut individuella rapporter som bildar själva ”betyget”. Efter att betyget har skrivits under av rektor är detta det juridiskt giltiga betygsdokumentet. Betygs katalogerna i sig är idag oftast digitala system, betygsdatabaser, där lärare i en nära framtid kan signera införda betygsbedömningar elektroniskt. Det är uppgifterna i betygsdatabasen som ligger till grund för själva betyget.

Betygs katalogerna kan, för ett ökande antal kommunarkiv, levereras digitalt. Skulle uppgifterna i betygsdatabaserna kunna tolkas som betygshandling hade framtagning av betyg kunnat effektiviseras betydligt, både vid användning av nationell betygsdatabas och för hanteringen vid kommunarkiv.

De skolor som fortfarande är i drift och har kvar kopia av slutbetyg samt betygs katalog kan då välja att antingen leta i pappersarkivet eller skriva ut en ny rapport som nuvarande rektor skriver under. Det är sannolikt att det vanliga är att skriva ut en ny rapport från datorn, då det går på några minuter, medan sökande i pappersarkivet kan ta betydligt längre tid.

Äkthet och trovärdighet

För att anpassa och effektivisera hanteringen av betygsdokumentation föreslås en juridisk översyn där fokus ligger på själva processen, hanteringen av digitala betygsdatabaser. En betygsdatabas där endast behörig lärare haft rätt att lägga in uppgifter, och där databasen förts över till e-arkiv, eller Beda, bör kunna ge liknande juridisk status som en rapport underskriven av en rektor. Redan i dagsläget kvalitetssäkras leveranserna till Beda i och med att varje skola får tillbaka en felläsningslista där de kan se ifall något inte stämde, t.ex. om en elev saknades.

Rapporten/betygshandlingen på papper eller PDF kan förfälskas medan en korrekt hanterad betygsdatabas ska vara svårare att korrumpas. Det talar för att digitala databaser med loggning och behörighetshanteringar kan ha högre trovärdighet i jämförelse med själva betygshandlingen. En digital signatur av rektor på en leverans till Beda borde vara tillräcklig för att garantera uppgifternas äkthet.

Vid behov sker efterkontroll vid kommunarkiv/ skolor

Det är idag vanligt att arbetsgivare och skolor från andra länder kontaktar kommunarkiv för att få bekräftat att uppgifter i inskickade betyg stämmer. En framtida utveckling kan vara att efterkontroll av betygsdokumentation ökar även inom Sverige. Genom att, vid behov, jämföra rapporter ur betygs-

databaser med betygsdokumentation som bevaras vid skola/kommunarkiv blir riktigheten av uppgifterna dubbelt kontrollerade. En ändring av lagstiftningen kan på så vis inte bara innebära en ökad effektivitet utan även en ökad rättssäkerhet.

Integritetsskydd

Den enskildes rätt till egna uppgifter som hanteras av andra är stärkt i och med införandet av dataskyddsförordningen 2018. Förslaget som presenteras är att den enskildes rätt till den egna informationen i Beda stärks. Detta bör inte strida mot dataskyddsförordningen utan tvärtom ligga i linje med förordningens intention.

Statistiksekretessen och möjlighet för skola att få utskrift av tidigare levererat material

Ett problem som uppkommit är när enskild skola blivit av med betygsdokumentation och har behov av tillgång till uppgifterna i Beda. Idag nekas detta med hänvisning till statistiksekretess.

Om möjligt skulle den skola som har levererat betygsdokumentationen även kunna få lov att ta ut återrapporter av samma material utan att detta hindras med avseende på statistiksekretessen. Ett uttalande från Skolverket rörande detta vore önskvärt.

Informationsägarskapet bör utredas och fastställas

När betygsdokumentationen förs över till Beda i form av olika rapporter, aktualiseras även frågan om vem som äger informationen. I arkivutredningen (SOU 2019:58 s. 228f.) berörs den juridiska problematiken runt arkivbildarbegreppet.

Riksarkivet har tagit fram en PM (RA 230-2020/12131) som behandlar arkivbildning i delade system. När allmänna handlingar hanteras av flera myndigheter i databaser, kan det vara svårt att peka på vem som ansvarar för att informationen hanteras korrekt långsiktigt. Idag skickar kommuner och friskolor betygsdokumentation till Beda samtidigt som arkivering av betygs kataloger och enskilda slutbetyg sker hos kommunarkiven. I fallet med betygsdokumentation bör informationsägarskapet kopplat till arkivbildningen utredas och fastställas.

Begäran av utlämnande av allmän handling generellt

Vid allmänna frågor om betygshantering vid enskilda skolor, eller begäran av allmän handling från annan än den berörde, bör skolan eller kommunen vara den naturliga ingången och den som besvarar frågor. Kommunala skolor och kommunarkiv bör även ha det övergripande ansvaret enligt arkivlagen att vårda, bevara och tillgängliggöra de allmänna handlingar som skapas eller upprättas inom det kommunala uppdraget. Vid en utredning hade det varit önskvärt att tydliggöra detta förhållande vilket gör att både representanter från kommunarkiv och Riksarkivet bör vara inbjudna som sakkunniga i projektet.

3.5 Intressentanalys – berörda målgrupper

Intressent	Behov/nyttor
Medborgare/privatperson som saknar betygsdokument	Kan med förslaget få ut betyg inom några få minuter istället för efter 1-3 dagar eller längre. Behöver bara kontakta en myndighet istället för olika kommuner och skolor.
Arbetsgivare	Får snabbt in kompletteringar vilket underlättar rekryteringar eller annan kontroll exempelvis vid lönerrevision baserat på utbildning.
Utbildningsorgan utanför de som redan är kopplade till Beda	Kan snabbare få in kompletteringar vid antagningsförfaranden.
UHR	Utvecklar en nationell betygsdatabas med medborgarfokus, behöver resursförstärkning för detta.
Tidigare betygssättande skolor	Får minskad ärendemängd.
Kommunarkiv/stadsarkiv	Får minskad ärendemängd.
Skolverket	Verkar för modernisering av digital betygshantering. Viktig part vid översyn av lagförslag.
Politisk ledning/ förvaltningsledning/ skattebetalare	Kommunala resurser (skattemedel) kan utnyttjas bättre.
Friskolor/friskoleförbund	Minskat antal betygsbeställningar från före detta elever.
DIGG	Genomför uppdraget med att utrusta samhället med smarta digitala lösningar för medborgare väl, stöttar UHR, alternativt leder utredningen beroende på beslut.
Riksarkivet (RA)	Som Sveriges nationella arkivinstitution och tillsynsmyndighet för UHR kan RA stötta i frågan om långsiktig hantering av informationen som hanteras i Beda.
Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)	Bevakar kommuners/kommunarkivs intressen genom bland annat Samrådsgruppen för kommunala arkivfrågor (SKR är huvudman tillsammans med Riksarkivet)
Forskare och media	Kan få snabbare svar från kommunarkiv när ärendemängden minskar.

3.6 Effektkedja

Ett annat sätt att beskriva de praktiska och strategiska fördelarna med förslaget att utöka Beda till en nationell medborgarnära betygsdatabas, är genom en effektkedja.

Bild 4, effektkedja

Resurser/ behov

Det finns redan en nationell betygsdatabas dit merparten av landets gymnasieskolor och komvux skickar in betygsdokumentation. En utredning med inriktning på att skapa en medborgarnära tjänst bör innefatta personer från UHR och möjligen DIGG med god kunskap om Beda och medborgartjänster. Det bör även finnas arkivariekompetens med erfarenhet av betygsbeställningar samt juridisk sakkunnig som kan utreda vilka delar som kan genomföras direkt och vilka som behöver avvakta en lagändring. Det behöver även skapas en dialog med friskolor om förslaget.

Aktiviteter

De aktiviteter som skulle behöva genomföras är i ett första steg en ändring av texten vid de rapporter enskilda medborgare får från Beda. Detta kan ske utanför projektet för att vinna tid.

Till själva projektet behöver det kopplas ett direktiv, en styrgrupp och en projektgrupp, se resurser. Om det går att komma fram till att det är möjligt att skapa en medborgarportal/e-tjänst för enskilda medborgare behöver detta prövas och sedan genomföras.

Resultat och effekter

Resultaten innebär snabbare och effektivare hantering av betygsbeställningar. Det frigör resurser från kommun och friskolor. Effekten blir att fler medborgare snabbare får tillgång till betygsdokument och därför ökar möjligheterna för att fler kommer in på utbildningar och blir anställda på tjänster. Att ha ett arbete eller få gå fortbildande studier bidrar både till enskilda personers välmående och till det goda samhället i stort.

4 Konsekvensanalyser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

I ett initialt skede blir kostnaderna för samhället något ökande eftersom kommunarkiv fortsatt tar emot många frågor och utvecklar digitala lösningar för äldre betygsdokument som inte har levererats till Beda.

Med tiden kommer hanteringen av beställningar minska vid kommunerna och på så vis kommer tjänster inte behöva tillsättas och medarbetare kan få lättade arbetsbördor generellt.

4.2 Juridiska konsekvenser

Skollagen skulle behöva revideras för att anpassas till en mer digital hantering. Urkundstanken som är centrerad kring själva den fysiska signaturen kan i framtiden förändras med utveckling av e-underskrifter. Det kan också tänkas att uppgifters/handlingars trovärdighet i framtiden ligger i process och möjlighet att återskapa och kontrollera uppgifter fortlöpande än i själva den fysiska signaturen.

Den enskildes rätt till personuppgifter ökar vilket gör att dataskyddsförordningen inte bör utgöra hinder för förslaget. Frågan är om Beda, som samlat uppgifter om personer som avslutat gymnasieutbildningar under 20 år, inte börjar likna mer och mer ett befolkningsregister. För att ytterligare stärka skyddet för den enskildes integritet skulle det kunna utredas om ett tillägg i 22 kap. OSL, eller annat relevant kapitel i OSL skulle kunna vara befogat.

4.3 Konsekvenser utifrån likabehandling och jämställdhet

De personer som har upprepade behov av att gå tillbaka till gymnasiebetyg är ofta personer som har praktiska yrken och saknar högskoleexamen. De tillhör oftare grupper i samhället som har en större utsatthet än personer med högskoleexamen, vilka mycket sällan har anledning av att snabbt få fram betyg från gymnasiestudier. I SOU 2018:11, *Vårt gemensamma ansvar*, lyfts särskilt kvinnor med utländsk bakgrund upp som en utsatt grupp med komvux- och gymnasieutbildningar som högsta akademiska merit. Att snabbt kunna få ut betygshandlingar har således ett stort värde ur ett likabehandlings- och jämställdhetsperspektiv.

4.4 Konsekvenser ur barnrättsperspektiv

Sedan införandet av FN:s barnrättskonvention som svensk lag ska barnrätten alltid beaktas i samtliga beslut som tas inom svenska myndigheter. Förslaget att effektivisera betygsbeställningar har en koppling till äldre tonåringar. Behovet är dock som störst mellan 20-30 års åldern vid ansökningar av vidareutbildningar och anställningar. Vilket gör barnrättsperspektivet mindre relevant.

4.5 Samhälleliga konsekvenser

Ett samhälle där den enskilda medborgaren har möjlighet att med korta ledtider söka utbildningar och anställningar ger ett smidigare samhälle. Enskilda personers kompetenser och drivkrafter tas tillvara och kan i högre grad berika både i det lilla och i det stora perspektivet.

5 Förslag till fortsatt arbete

Utredning om medborgarportal/ e-tjänst kopplad till Beda

Innan förslaget kan lanseras i sin helhet skulle en utredning behöva genomföras för att mer noga titta på förutsättningar, tekniskt, juridiskt och ekonomiskt enligt bland annat aspekterna som lyfts i skrivelsen. Förslagsvis kunde utredningsgruppen ledas av UHR eller DIGG och med representanter från kommunarkiv, eventuellt SKR och Skolverket. Juridiskt sakkunnig med inriktning e-underskrifter och skollagstiftning bör finnas med.

Alternativt förslag, fristående medborgarportal/ e-tjänst

Om det skulle visa sig svårt att ge UHR ytterligare uppdrag rörande Beda, skulle en utredning med alternativ lösning kunna föra frågan vidare. Förslagsvis skulle DIGG kunna leda arbetet med ungefär samma sammansättning med gruppmedlemmar men med fokus på en annan medborgarnära tjänst.

Redan nu ändra text i rapporter till medborgare från Beda

Redan idag skulle UHR kunna få i uppdrag att omformulera beskrivningen av de rapporter som skickas till enskilda beställare. Om texten tydligare kan beskriva de digitala betygsuppgifterna och hur de används för antagningar så skulle presumtiv arbetsgivare/utbildningsinstitution själv kunna ta ställning till om uppgifterna är tillräckligt trovärdiga.

6 Slutord

Utvecklandet av en nationell digital e-tjänst för betygsdokument på ett ställe, har varit en vision sedan 1997 när första direktivet om Beda kom till. Genom att inkludera medborgarens rätt till sitt eget betyg blir Beda en nationell betygsdatabas i sin sanna bemärkelse. Det bidrar till ett modernt, effektivt, rättssäkert och likvärdigt samhälle för alla.

Eskilstuna stadsarkiv
Helsingborgs stadsarkiv
Malmö stadsarkiv
Uppsala stadsarkiv
Västerås stadsarkiv
Örebro stadsarkiv

(I samråd med Regionarkivet för Västra Götalandsregionen och Göteborgs Stad samt Kommunalförbundet Sydarkivera)

7 Referenser samt några förtydliganden

7.1 Referenser

Allmän dataskyddsförordning (EU) 2016/67

Arkivbildning i delade system, Riksarkivet dnr RA 230-2020/12131

Förstudie om betygsdatabas för rätten till behörighetsgivande utbildning inom komvux, Skolverket dnr 2017:117.

Förstudie om förutsättningarna att utöka Beda, UHR dnr 00845-2018.

Häriifrån till evigheten – en långsiktig arkivpolitik för förvaltning och kulturarv, SOU 2019: 58.

Offentlighet och sekretesslag, SFS 2009:400

Skolförordningen, SFS 2011:185.

Skollagen, SFS 2010:600.

Vårt gemensamma ansvar – för ungdomar som varken arbetar eller studerar, SOU 2018:11.

7.2 Beda – nationella betygsdatabasen, fördjupad förklaring

Från UHRs hemsida om Beda, <https://www.uhr.se/systemtjanster-for-larosaten/stodsystem-for-larosaten/betygsdatabasen-Beda/>:

Beda är ett transportregister som samlar in examen och slutbetyg från gymnasieskolor och komvux för att vidarebefordra dem till antagningssystemet NyA och till SCB.

Beda samlar in examen och slutbetyg från gymnasial utbildning och levererar dem till antagningssystemet NyA som används för antagningen till svenska universitet och högskolor. Beda levererar också betygsdatan till statistikmyndigheten Statistiska centralbyrån (SCB) för statistikbearbetning åt Skolverket.

Universitets- och högskolerådet sköter både verksamhets- och teknikförvaltningen av Beda, allt från kravsamordning till utveckling. UHR är systemägare i förvaltningsorganisationen. Gymnasieskolorna betalar inte för anslutning till Beda.

7.3 NyA – fördjupad förklaring

Från UHR:s hemsida <https://www.uhr.se/systemtjanster-for-larosaten/stodsystem-for-larosaten/antagningssystemet-nya/>

Via webbplatserna Antagning.se och Universityadmissions.se går det att söka utbildningar vid i princip alla svenska högskolor.

Den sökande kan hitta och anmäla sig till utbildningar via sajten Antagning.se eller den engelskspråkiga sattersajten Universityadmissions.se.

När anmälan gjorts hämtar systemet NyA gymnasiebetyg och akademiska meriter från den nationella betygsdatabasen Beda och från högskolorna.

Antagningshandläggare på Universitets- och högskolerådet och på högskolorna granskar, registrerar och bedömer de sökandes meriter.

Systemet kan sedan maskinellt bedöma behörighet och räkna fram ett meritvärde utifrån behörighetsmodeller och meritvärderingsmodeller i systemet.

När samtliga sökande blivit bedömda kan systemet placera de behöriga sökande som antagna eller reservplacerade, medan obehöriga sökande blir strukna. Antagning, reservplacering och strykning sker i två maskinella urval. De antagna och reservplacerade sökande skickas därefter till högskolornas studieadministrativa system Ladok.

7.4 Skolverket om betygskataloger och elektroniska rapporter – fördjupad förklaring

Källa: <https://www.skolverket.se/skolutveckling/anordna-och-administrera-utbildning/administrera-utbildning/registrera-och-utforma-betyg>

Möjligheter att föra betygskatalogen elektroniskt

En betygskatalog får föras elektroniskt. Det innebär att när man lägger in ett betyg i betygskatalogen så ges möjlighet att signera elektroniskt, under förutsättning att man valt att föra betygskatalogen elektroniskt. Ett utdrag ur betygskatalogen kan däremot inte ske elektroniskt, vilket innebär att man inte heller kan skriva under utdraget elektroniskt. Ett utdrag kräver därför en handskriven underskrift.

En gymnasieexamen eller ett studiebevis ska föras med en handskriven namnunderskrift med ett namnförtydligande av rektor.

7.5 Statistiksekretess – fördjupad förklaring

Källa:

<https://www.scb.se/contentassets/963b75dbae7a4e1e8b0aca813d15135e/sekretess.pdf>

Följande gäller när en kommun får tabeller med, ur sekretessynpunkt, ogranskat material från SCB. När data hämtas in och används för framställning av statistik är det viktigt att tänka på att uppgifterna omfattas av sekretess.

Enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) gäller sekretess i sådan särskild verksamhet hos myndighet som avser framställning av statistik för uppgift som avser enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden och som kan hänföras till den enskilde.

Det saknas anvisningar för hur en sådan särskild verksamhet skall se ut eller vara organiserad och en bedömning får göras i varje enskilt fall. Viss ledning kan dock hämtas från uttalanden av regeringen i frågan. I prop. 1981/82:186 anfördes bl.a. att förutsättningarna för statistiksekretess är att

statistikframställningen sker utan anknytning till något ärende och att verksamheten är organiserad som en egen enhet eller liknande.

Saknas en särskild statistikenhet kan statistiksekretessen ändå gälla om verksamheten med framställning av statistik på annat sätt är avgränsad från annan verksamhet. För att ni skall kunna få tillgång till statistiskt material som inte är sekretessgranskat bör uppgifterna även hos kommunen omfattas av statistiksekretessen.

Ni ombeds därför att på bifogad blankett ange om ni har en sådan särskild verksamhet som avses i offentlighets- och sekretesslagen. Sådan verksamhet kan t.ex. anses föreligga om den nämnd som skall ansvara för databasen uttryckligen enligt reglemente eller motsvarande har ansvaret för kommunens statistik. Ansvaret kan framgå också av befattningsbeskrivning.

Bilaga 1

Uträkning av antal betygsförfrågningar vid kommunarkiv

Olika kommunarkiv har kommit olika långt när det gäller att sätta samman självserviceblanketter och/eller e-tjänster för betyg. Hur långt fram betyg har levererats till kommunarkiv varierar från skola till skola. Det är vanligt att kommunala skolor behåller de senaste årens betyg på skolorna och det förekommer att skolor väljer att ha kvar betygsdokument för flera årtionden bakåt. För Malmö stad hanteras minst 30% av alla inkomna betygsförfrågningar av skolorna. Detta går att se genom att Malmö stad har en gemensam e-blankett för betyg som administreras av stadsarkivet.

Antal ärenden per år – delat på invånare och sedan uppskalat till Sveriges befolkning.

Kommunarkiv	antal frågor/år 2020	antal invånare	fråga per invånare
Göteborg	3097	583 000	0,53%
Malmö	1955	348 000	0,56%
Uppsala	1134	234 000	0,48%
Örebro	2927	156 381	1,87%
Västerås	1370	156 000	0,88%
Helsingborg	1110	149 280	0,74%
Eskilstuna	930	107 000	0,87%
Karlskorna	500	67 000	0,75%
Summa	13023	1 800 661	0,72%
För Sverige om snitt är 0,7%	72 653	10 379 000	
Delat på 365 dagar:	199		

Jämförelsen mellan stadsarkiven visar att förfrågningarna varierar från runt 0,5% till 1,9% av invånarnaantalet. Förklaringen till variationen är att några kommunarkiv förvarar en större mängd skolarkiv långt fram i tiden. Medan andra kommuner har kvar äldre betygsdokumentation ute på skolorna.

Inkonsekvensen i hanteringen bidrar till längre ledtider, då kommunarkiv kan få in beställningar som ska till skolor och tvärtom.

Antalet betygsbeställningar ökar

Det går att se en ökning av andelen frågor om betyg både vid kommunarkiv och vid skolor. Det kan tolkas på många sätt: en rörligare arbetsmarknad, fler som inte går ut med fullständiga betyg från gymnasiet samt ökade krav på ansvar för att aktivera ungdomar via komvux. Det kan även vara en ökning av personer som, av andra anledningar, vill komplettera studier vid andra skolor än de universitet och högskolor i Sverige som redan har tillgång till betygen. För flera kommunarkiv utgör betygsbeställningar drygt 50% av alla förfrågningar.

Tillsättning av tjänster för att hantera ökningen har inte följt med utvecklingen vilket gör att kommunarkiv behöver prioritera bort andra uppgifter, såsom att tillsyna kommunernas hantering av allmänna handlingar och skapa register för att underlätta sökbarhet i arkivsamlingar samt stödja det lokala kulturarvet.

Ökningen vid Malmö Stadsarkiv ser ut som följande:

Antal betygsbeställningar vid Malmö Stadsarkiv	år	ökning i procent från föregående år	kommentar
733	2015		
858	2016	117%	
1162	2017	135%	
1361	2018	117%	
2013	2019	148%	Nya rutiner centrerar beställningarna i staden till stadsarkivet, flera beställningar fick skickas vidare till skolor
1957	2020	97%	Ärenden som skickas vidare diarieförs inte längre. En robot installeras som första året hanterar 10% av stadsarkivets beställningar

Redovisning av tidsåtgång vid betygsbeställningar samt uträkning av kostnader

Tiden för att behandla en betygsförfrågan från det att en beställning kommer in tills ärendet är besvarat och avslutat varierar stort. För mindre skolor med bra ordning på sin betygsdokumentation kan handläggningen gå på några minuter, särskilt om betygsdokumenten är inskannade i e-arkiv och söks upp av robot.

Diarieföring eller inte

Betygsbeställningar diarieförs inte alltid vid skolor och arkiv med automatiska tjänster. För större arkivinstitutioner, särskilt när det gäller mer komplicerade ärenden, är det dock viktigt att diarieföra för att kunna följa upp hanteringen. Diarieföring i sig tar ett antal minuter att genomföra och läggs till tiden för hanteringen.

Betygskataloger före 1994

Svårigheter att söka i betygsdokumentation varierar utifrån skola och period. För tiden före betygsreformen år 1994 var det vanliga förfarandet att slutbetyg endast skrevs i ett original som lämnades över till eleven. Skolorna bevarade betygs-kataloger och dessa bands ofta in och bevarades på papper. Det är relativt enkelt att söka i detta då betygs-kataloger samlas terminsvis på klass.

Tidigare har det varit vanligt att kommunarkiv skrivit ut ”utdrag” ur betygs-kataloger. Dock finns det risker med detta och den juridiska statusen på utdragen kan ifrågasättas. Dessutom är hanteringen tidskrävande. Därför är det numera vanligare att kommunarkiv skickar kopior av betygs-kataloger och inte utdrag.

Betygskataloger efter 1994

Efter 1994 börjar betygs-kataloger skrivas ut per ämne. Då inte alla personer i samma klass läser samma ämnen, exempelvis olika språk, går det inte att söka alla ämnen för samma klass samlat. Handläggaren kan behöva bläddra igenom

hundratals dokument för att hitta de som gäller beställaren. För en treårig gymnasieutbildning kan det lätt bli upp mot 25-30 st. enskilda papper.

Samlat betygsdokument – personer som ej fullföljt utbildning

Under 2000-talets första decennier börjar fler och fler skolor bevara kopior på slutbetygen och inte som tidigare enbart betygs kataloger. För de personer som inte fått godkänt på alla kurser skapas samlat betygsdokument. Om personerna avslutar utbildning mitt i terminen har det inte alltid skapats samlat betygsdokument och då behöver handläggarna söka i betygs kataloger. Bland beställare som hoppat av utbildningar kan det också vara extra svårt att få en överblick över vilka kurser personerna slutfört och vilka som de endast påbörjat eller inte gått alls.

Bevarade databaser kan underlätta sökning

De betygsdatabaser som började användas i slutet av 1990-talet och början av 2000-talet innebar en förbättring rörande sökbarhet i betyg. Det är vanligt att beställare anger fel årtal, och ibland även fel skola och inriktning. Genom att ta hjälp av betygsdatabaser går det att kontrollera uppgifterna lättare. Dock kan det kräva att kommunarkivets personal kontaktar kollegor på skolförvaltning för att få hjälp med sökning. Detta läggs på den allmänna tiden för hanteringen av beställningen.

Särskilt komplicerat med komvuxutbildningar

När det gäller att söka betygsdokument för gymnasieungdomar kan det gå att räkna ut troliga år för studier genom att utgå från personens födelseår. Om betygsdatabas saknas kan där finnas skolhälsovårdsjournaler och fotokataloger som kan vara till stöd för att hitta rätt klass. Dessa hjälpmedel saknas när det gäller komvuxutbildningar. Personer kan ha gått olika kurser olika år och vid olika skolor helt utan givet mönster. För de som har svårt att minnas skola och år för gymnasiestudier är det ännu svårare att minnas när och var personen läst på komvux.

Med hjälp av betygsdatabaser går det att söka fram år och kurs för komvux men själva betygs katalogerna på papper, med underskrift av lärare, tar längre tid att bläddra fram jämfört med gymnasieutbildningar. Det är också vanligare att det även på 2010-talet saknas samlat betygsdokument per elev inom komvux än inom gymnasieskola. Trots söksystem tar en beställning av 20 st. komvuxbetygs kataloger på papper i snitt 90 minuter för handläggare vid Malmö Stadsarkiv.

När betygsuppgifter saknas helt

De allra svåraste beställningarna är de där beställaren menar sig ha genomfört utbildningar där det inte går att hitta några betygsdokument alls. Om detta skett på kommunal skola i modern tid kan det genom databaser gå att visa att personen inte fått några betyg för kurser hen endast har skrivit in sig på men ej genomfört.

För friskolor för tiden före 2012 var det inte tvingande för friskolor att leverera in kopior på betygsdokument till kommuner. Det har lett till att det finns omfattande luckor i materialet som levererats in från friskolor från denna

period. I bästa fall finns betygsdokument kvar på friskolor eller konkursförvaltare.

För 1990-talet eller äldre, eller för friskolor efter 2012, kan kommunarkiv endast ha kvar pappersarkiv vilka behöver sökas igenom, helst av minst två personer, för något som inte finns. Hanteringen kan ta flera arbetsdagar och det är inte ovanligt att beställaren återkommer med några månaders/års mellanrum för att åter igen få bekräftat att det inte gått att få fram några betygsdokument.

Betygsbeställningar vid kommun kostar 4,3 kr per invånare och år

Med redovisningen ovan visas hur varierande betygsärenden kan vara. De kan ta allt ifrån 3 minuter till 90 minuter, samt för vissa flera dagar med ställtid där kollegor ska engageras.

Vid Malmö stad hanterar minst två heltidstjänster, fördelade på en större grupp personer, betygsförfrågningar. Till detta kommer arbete med diarieföring och vård av söktjänster.

För att förbättra för medborgarna pågår inskanning av komvux betygs kataloger och ofta efterfrågade betyg. Dessa kan sedan hanteras av stadens robot vilket effektiviserar handläggningen. Initialt innebär satsningen ökade kostnader i form av skanning, utveckling och vård av databas. Detta vägs upp av snabbare service och avlastning av handläggare.

En grov uppskattning är att Malmö stads hantering av betygsförfrågningar kostar någonstans runt 1,5 miljoner om året, dvs 4,3 kr per invånare. Räknat på tjänster och utvecklingsarbeten. Uppskalat till hela Sverige hade det landat på 45 miljoner kronor och då är inte hanteringen vid friskolor inräknad utan endast kostnader för kommuner.

Utveckling av Beda uppskattas till 1 kr per invånare och år

I Skolverkets förstudie (2017:177, sid 39ff) beräknas kostnaden för att skapa en tjänst för att komvux skulle kunna få tillgång till Beda till i snitt 10 miljoner per år. Med utgångspunkt i detta kan den ekonomiska samhällsvinsten räknas på mellanskillnaden mellan 10 och 45 miljoner.

Samtidigt kommer en mindre del av förfrågningar även fortsatt hanteras av kommunerna, exempelvis beställningar av grundskolebetyg, ej avslutade studier samt eftersökningar efter betygsdokument som inte går att hitta. Så vissa kostnader kommer att finnas kvar vid kommunerna även efter införande av medborgarnära tjänst.